

Gemensamt miljöprogram för Akademiska Hus och Högskolan i Gävle

BLOCK A ÖVERGRIPANDE DEL

För projektet: 420905 Bibliotek

Högskolan i Gävle

Upprättad 2002-11-20 Ralf
Wigenius.....
Miljösamordnare, AHU

Fastställd 2002- 11-20 Christina Lundberg..... Kajsu Sammalisto.....
Projektledare AHU. Vicerektor för miljöutbildning Hig

Reviderad 2002-xx-xx

Senast sparad: 2002-11-20
Utskriven: 2002-11-20

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
1 MILJÖPROGRAMMETS UPPBYGGNAD	3
1.1 INLEDNING	3
1.2 AKADEMISKA HUS MILJÖPOLICY	3
1.3 AKADEMISKA HUS RIKTLINJER FÖR MILJÖARBETE	4
1.4 HÖGSKOLAN I GÄVLE MILJÖPOLICY	4
1.5 MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER	5
2 MILJÖMÅL	6
2.1 GENERELLA MILJÖMÅL	6
2.1.1 AKADEMISKA HUS GENERELLA MILJÖMÅL FÖR BYGGPROCESSER	6
2.2 PROJEKTSPECIFIKA ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL	6
3 UPPFÖLJNING	9
3.1 SAMRÅD	9
3.2 MILJÖPLAN	9
3.3 LEVERANTÖRER	9
3.4 UPPNÅTT RESULTAT	9
4 DOKUMENT	10
4.1 MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	10
4.2 DETALJPLAN/KONTROLLPLAN ENL PLAN OCH BYGGLAGEN (PBL)	10
4.3 MILJÖPLAN	10
4.4 MILJÖINVENTERING	10
4.5 RIVNINGSPÅN	10
4.6 ARBETSMILJÖPLANER	10
4.7 MATERIAL OCH PRODUKTER	11

1 MILJÖPROGRAMMETS UPPBYGGNAD

Miljöprogrammet ligger till grund för miljöplanerna som upprättas för projekterings-, produktions- och förvaltningsskedet. Miljöprogrammet är en del i förfrågningsunderlaget för projektering och produktion och samspelar därvid med projektets Administrativa föreskrifter (AF), beskrivningar och ritningar. Miljöprogrammet i detta projekt består av fem block vilka indelas i:

- A. "Miljöprogram övergripande del" författad av Akademiska Hus i Uppsala AB (hädanefter förkortat AHU) samt Högskolan i Gävle (hädanefter förkortat HiG)
- B. "Miljöprogram projektering" författad av AHU
- C. "Miljöprogram produktion" författad av AHU
- D. "Miljöprogram brukande" författad av HiG
- E. "Miljöprogram förvaltning" författad av AHU

Reviderad text i miljöprogrammet är markerad på detta sätt med ett streck i högra kanten.

Block A+B ligger till grund för de föreskrivande konsulternas gemensamma miljöplan.

Block A+C ligger till grund för upphandlade entreprenörers miljöplan.

Block A+D ligger till grund för brukarnas miljöplan*.

Block A+D+E ligger till grund för förvaltningens miljöplan*.

* Utförs senare

1.1 INLEDNING

"Miljöprogrammet övergripande del" utgör den gemensamt satta ambitionsnivån för nybyggnation av bibliotek. Miljöprogrammet är ett underlag för konsulterna i såväl system- som bygghandlingsskede, för entreprenörerna i produktionsskedet och för förvaltare och brukare under tiden därefter. Miljöprogrammet utgör en separat handling men är en del av byggnadsprogrammet.

Miljöprogrammet tar sin utgångspunkt i AHU:s miljöpolicy och Riktlinjer för Miljöarbete, HiG:s miljöpolicy samt Miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt den branschöverenskommelse vad gäller miljöfrågor så som den formulerats genom byggsektorns kretsloppsrad.

1.2 AKADEMISKA HUS MILJÖPOLICY

Akademiska Hus miljöpolicy¹ har följande innehåll:

Vi skall utveckla och förvalta lokaler på ett sätt som kännetecknas av omsorg om miljön.

¹ Akademiska Hus Miljöpolicy har beslutats av koncernstyrelsen den 13 juni 1996

Vi skall hålla en sund inomhusmiljö och en god utomhusmiljö inom ramen för ekologiskt uthålliga kretslopp.

Vår miljöomsorg skall förverkligas genom att vi:

- *bygger och förvaltar våra fastigheter på ett miljövänligt och resurssparande sätt*
- *väger in miljöpåverkan vid val mellan olika material, produkter och tjänster*
- *verkar för att likvärdig miljöomsorg tillämpas av hyresgäster, leverantörer och övriga samarbetspartner så att miljöomsorgen får genomslag i hela verksamheten*
- *prövar och utvecklar teknik och metoder med god miljöprofil bedriver, följer upp och informerar om miljöarbetet på ett organiserat och effektivt sätt*

1.3 AKADEMISKA HUS RIKTLINJER FÖR MILJÖARBETE

Akademiska Hus "Riktlinjer för Miljöarbete", dat 00-03² har formulerats utifrån miljöpolicy och följande förutsättningar:

- Utgångspunkten för vårt miljöarbete är "människan i rummet"
- Hälsoaspekter prioriteras vid motstridiga miljöintressen

I hantering av miljöfrågor skall följande tre viktiga grundprinciper gälla:

- Försiktighetsprincipen
- Utbytesprincipen
- Prioriteringstrappan

Försiktighetsprincipen

Miljömässigt beprövade lösningar väljes före nya och okända.

Utbytesprincipen

Miljömässigt bättre material och produkter skall väljas då funktionsmässigt likvärdiga finns.

Prioriteringstrappan

- 1: Minimering av uppkomst, d v s resurssnålhet
- 2: Återbruk (t ex retursystem av emballage)
- 3: Materialåtervinning
- 4: Energiutvinning / Förbränning
- 5: Deponering & särskilt omhändertagande (farligt avfall)

1.4 HÖGSKOLAN I GÄVLE MILJÖPOLICY ³

Högskolan i Gävle ska arbeta för en *hållbar utveckling inom alla sina verksamhetsområden. Verksamheten på Hig ska bedrivas på ett sådant sätt att negativ påverkan på miljön kontinuerligt minskar

² Ursprungligen antagen 1 september 1996, reviderad 7 december 1999

³ Ursprungligen fastställd 2002-xx-xx, (skall fastställas av högskolans styrelse 2002-12-09)

Detta sker genom att:

- verkställande ledning och Hig:s styrelse ska stimulera och agera för ett kontinuerligt miljöarbete med fokus på ständiga förbättringar
- lagar och andra krav ska utgöra miniminivå i allt arbete
- Hig skall främja personals och studenters miljökompetens
- Miljöaspekter ska integreras som en del i relevant undervisning och forskning
- Hig skall beakta sina leverantörers och entreprenörers miljöarbete vid all upphandling
- Energi- och materialanvändning ska effektiviseras
- Hig ska arbeta för att transporter till och från högskolan blir effektivare
- Hig ska ha ett öppet miljöarbete som alla kan ta del av

* Hållbar utveckling innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar att förvalta naturen väl (Miljöbalken 1§, 1 kap).

1.5 MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I detta projekt ska miljöbalkens allmänna hänsynsregler efterlevas.

De allmänna hänsynsreglerna beskrivs i miljöbalkens 2 kap och innebär bl a att verksamhetsutövaren

- är skyldig att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas (*bevisbördsregeln*),
- ska ha den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (*kunskapskravet*),
- ska vidta försiktighetsmått så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller en åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (*försiktighetsprincipen*),
- ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning (*hushållnings- och kretsloppsprincipen*)
- skall undvika att använda sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas med produkter som kan antas vara mindre farliga (*produktvalsprincipen*),
- ansvara för att skada eller olägenhet för miljön som uppstått som följd av verksamheten avhjälps (*skadeansvaret, principen att förorenaren betalar*).

2 MILJÖMÅL

Miljöprogrammet innehåller såväl generella som projektspecifika miljömål. Miljömålen ska följas upp under projekteringsskedet och byggskedet.

2.1 GENERELLA MILJÖMÅL

AHUs och HiG:s ambitionsnivå och generella ställningstaganden i miljöfrågor samt samhällets krav utgör den plattform som projektets miljöarbete vilar på. Detta representeras av Akademiska Hus riktlinjer, Högskola i Gävle miljöpolicy samt Miljöbalkens allmänna hänsynsregler.

2.1.1 AKADEMISKA HUS GENERELLA MILJÖMÅL FÖR BYGGPROCESSER

Med byggprocess avses såväl projektering som hela den fysiska process som leder fram till en färdig byggnad eller till ombyggda lokaler i befintliga byggnader. Följande mål är formulerade för byggprocessen:

- att miljöstyrning i projekt är strukturerad
- att de byggnader som Akademiska Hus bygger har goda miljöegenskaper
- att byggnader och anläggningar är uppförda/installerade på ett resurssnålt sätt
- att byggnader planeras och uppförs för låg energiförbrukning och rationell miljöriktig förvaltning
- att material till byggnader och anläggningar är valda med hänsyn till jordens ändliga resurser och miljöpåverkan
- att hänsyn tas till mark, växter och djur vid planering och uppförande av byggnader och anläggningar
- att anlitate leverantörer delar vår uppfattning om miljöomsorg
- att material och tekniska system i byggnader och anläggningar är valda så att eventuella hälsorisker minimeras

2.2 PROJEKTSPECIFIKA ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL

De generella miljömålen kompletteras av följande projektspecifika miljömål. Miljöarbetet i projektet syftar till att:

- skapa en sund inomhusmiljö
- minimera mediaanvändningen
- välja miljöanpassade material och system
- hantera och minimera restprodukter på ett miljöriktigt sätt

Dessa fyra punkter beskrivs närmare nedan.

- skapa en sund inomhusmiljö

Inom projektets ramar ska en så sund inomhusmiljö som möjligt skapas utifrån byggnadens och de befintliga installationernas förutsättningar med avseende på t ex temperatur, luftomsättningar och luftfuktighet. Vid motstridiga miljöintressen i projektet prioriteras hälsoaspekter.

Detta innebär att byggmaterial som avger miljö- och hälsoskadliga ämnen inte används och att byggsystem undviks där känsliga byggmaterial utsätts för en alltför hög fuktighet eller förändrade pH-värden, och därmed kan avge ämnen som påverkar hälsan.

Val av byggnadsmaterial och tekniska system, utformning av konstruktioner, planering och genomförande av produktionen, skall inriktas på att eliminera grogrunder för hälsoproblem. Byggnaden ska utformas så att fuktproblem från byggande och förvaltning undviks.

Akademiska Hus miljörekommendationer för byggprodukter skall följas.

Byggvaror som innehåller eller för sin skötsel kräver ämnen som Kemikalieinspektionen klassat som hälso- eller miljöfarliga skall undvikas. Bedömningen görs både utifrån ämnenas inneboende möjlighet att vålla skada och risken att denna skada uppstår. (Exempel på sådana ämnen återfinns i Kemikalieinspektionens Begränsningsdatabas. Fullständig dokumentation finns i KIFS 1994:12 med tillägg 1999:3).

För att underlätta brukarens egen påverkan på inomhusklimatet utformas byggnaden så att den är lätt att städa, t ex vägghängda handfat och toaletter i våtrum om det tekniskt möjligt.

- minimera mediaanvändningen

Inom projektets ramar ska byggnaden ge den framtida förvaltningen förutsättningar för ett värme, el och vattensnålt nyttjande. Byggnaderna ska förses med utrustning och installationer som är el- och vattensnåla och har hög verkningsgrad.

- välja miljöanpassade material och system

Inom projektets ramar ska material och system väljas så att

- byggmaterial som avger miljö- och hälsoskadliga ämnen inte används
- materialen har en lång livslängd,
- materialen kräver låga underhållsinsatser,
- materialen har en låg miljöpåverkan under byggande, användning och avveckling genom att t ex inte innehålla miljögifter.

I val mellan olika material och system ska utredningar baseras på fakta.

- *miljöriktigt hantera och minimera restprodukter*

I första hand skall uppkomsten av restprodukter minimeras och i andra hand ska restprodukterna återbrukas, materialåtervinnas osv, enligt Prioriteringstrappan i AHUs riktlinjer för miljöarbetet.

Restprodukter som uppstår vid rivning skall tas omhand på ett miljöriktigt sätt. Genom att upprätta en förenklad rivningsplan som beskriver hur farligt avfall, miljöstörande avfall och övrigt avfall skall sorteras och omhändertas, undviks spridningen av miljögifter och förutsättningar ges för en miljöriktig hantering av restprodukter.

3 UPPFÖLJNING

3.1 SAMRÅD

Kontinuerligt samråd och uppföljning ska ske under projektets genomförande mellan Akademiska Hus miljösamordnare, projektledaren, hyresgästerna och leverantörerna.

Projektledningen ska ha genomgång av detta miljöprogram vid upphandling av entreprenör. Entreprenör ansvarar för att underentreprenörer är informerade om miljöprogrammets innehåll och vad det innebär för arbetet.

3.2 MILJÖPLAN

Miljöplaner ska upprättas för såväl projekterings-, produktions- och förvaltningsskedet. Miljöplan ska innehålla planerade åtgärder och aktiviteter för att miljöanpassa slutprodukten, produktionen och förvaltningen så att detta miljöprogram uppfylls.

Varje konsultdisciplin lämnar underlag till den projektanpassade miljöplanen baserat på detta miljöprogram vilket t ex innebär avstämning mot de projektspecifika miljömål och andra miljökrav i programmet.

Generalkonsulten ansvarar för att miljöplanen för projekteringsskedet upprättas.

Entreprenören upprättar den projektanpassade miljöplanen för produktionen.

3.3 LEVERANTÖRER

Projektledningen ska i samband med upphandling av leverantörer (projektörer och entreprenörer) bilägga detta miljöprogram och begära uppgift från leverantörer hur de anser att uppfylla ställda miljömål.

Leverantörer utför egenkontroll inom ramen för deras egen kvalitets- och miljöledningssystem.

3.4 UPPNÅTT RESULTAT

Uppföljning av uppnått resultat ska genomföras av projektledaren före garantitidens utgång.

4 DOKUMENT

4.1 MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt Miljöbalken 6 kap. ska upprättas av generalkonsulten och biläggas detta miljöprogram (bilaga 1 Miljökonsekvensbeskrivning) om så erfordras.

4.2 DETALJPLAN/KONTROLLPLAN ENL PLAN OCH BYGGLAGEN (PBL)

Miljöprogrammet och i förekommande fall i detaljplan och kontrollplan enligt PBL skall beaktas och i erforderlig utsträckning skrivas in i projektets miljöplaner. Koppling till kvalitetssystem sker genom en kontrollpunkt i projektets kontrollplan. Erforderliga egenkontrollpunkter skall finnas i leverantörernas kvalitetssystem.

4.3 MILJÖPLAN

Miljöplaner skall upprättas för såväl projekteringsskedet som för produktionsskedet.

Miljöplanen ska innehålla planerade åtgärder för att miljöanpassa slutprodukt, produktion och förvaltning på ett sådant sätt så att detta miljöprogram uppfylls.

Generalkonsulten är ansvarig för att miljöplan upprättas i projekteringsskedet. Entreprenör ansvarar för miljöplan för produktionsskedet.

Miljöplaner är en del av projektets kvalitetsarbete. Miljöplaner ska dock utgöra separata dokument. Verifierade miljöplaner ska finnas insatta i projektets kontrollpärm.

Miljöplaner skall innehålla material för avvikelserapportering.

4.4 MILJÖINVENTERING

Miljöinventering ska av AHU i samråd med HiG genomföras för de byggnader som ingår i projektet och dokumenteras. Den ska ingå i underlaget för åtgärder i byggnaderna och för rivningsplan.

4.5 RIVNINGSPLAN

Rivningsplaner ska upprättas för vissa delar av projektet (PBL 9.2 och kap 8.10 i Boverkets "Boken om lov, tillsyn och kontroll"). En förenklad rivningsplan upprättas av AHU om så erfordras (bilaga 2 Förenklad rivningsplan).

4.6 ARBETSMILJÖPLANER

Särskilda arbetsmiljöplaner upprättas i projektet och berörs inte i detta miljöprogram. Sambandet mellan miljökrav i detta program och arbetsmiljöfrågor ska uppmärksammas och dokumenteras i arbetsmiljöplanerna.

4.7 MATERIAL OCH PRODUKTER

Konsulter ska förvissa sig om att föreskrivna material, produkter och utförande i möjligaste mån uppfyller ställda miljömål i detta miljöprogram. Avvikelser från miljömålen ska dokumenteras och lämnas till projektledningen.

Förteckning över inbyggda material och produkter ska upprättas av entreprenörer och lämnas till projektledningen senast i samband med slutbesiktning och minst omfatta:

- lim
- fogmassa
- färg
- lack
- spackel
- VVS-, el-, kyl- och styrinstallationer
- cellplast
- golvmattor
- tak- och fasadplåt

I förteckningen ska i förekommande fall anges:

- typ av vara
- produktnamn
- tillverkare
- materialets placering i byggnaden
- ungefärliga kvantiteter
- innehåll av kemiska ämnen som är upptagna på Kemikalieinspektionens begränsningsdatabas med angivande av CAS-nummer enligt Kemikalieinspektionens klassificeringslista.
- emissionsnivåer

Hänsyn skall tas till "Metod för identifiering och värdering av produkters miljöpåverkan" (bilaga i Block B)